

TÜRKİYE'DE REİKİ UYGULAMASI İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ HEMŞİRELİK TEZLERİNİN İNCELENMESİ

Emir AVŞAR^{1*}, Selda ÇELİK²

¹Istanbul Yeditepe University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, 34755, Istanbul, Türkiye

²University of Health Sciences, Hamidiye Faculty of Nursing, 34668, Istanbul, Türkiye

Özet: Bu araştırma, Türkiye'de reiki uygulaması ile ilgili yapılan lisansüstü hemşirelik tezlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Sistematik derleme tipinde olan çalışma, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı kullanılarak taranmıştır. Tarama "reiki" anahtar kelimesi kullanılarak Temmuz 2022 – Ağustos 2022 tarihleri arasında yapılmış olup, yıl aralığı gözetilmeden dahil edilme kriterlerine uyan tüm tez çalışmaları araştırma kapsamına alınmıştır. Reiki uygulaması ile ilgili yapılmış 13 lisansüstü teze ulaşılmıştır. İncelenen tezler arasında 2 tezin hemşirelik alanı dışında olduğu tespit edilmiştir ve çalışmaya 11 tez dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen tezler yayınlanma yılı sırasına göre incelenmiş olup, verilerin analizi için SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Hemşirelik alanında reiki uygulaması ile ilgili yapılan ilk tezin 2012 yılında yapıldığı ve doktora tezi olduğu görülmektedir. Tezlerin son on yıl içinde yapıldığı ve büyük çoğunluğunun randomize kontrollü deneysel çalışma olduğu belirlenmiştir. Tezlerden %18,19'u yüksek lisans, %81,81'i doktora tezidir. Araştırma kapsamına dahil edilen tezlerin hemşirelik anabilim dallarına/programlarına göre dağılımları incelendiğinde; %9,09'unun hemşirelik esasları, %18,18'inin iç hastalıkları hemşireliği, %9,09'unun cerrahi hastalıkları hemşireliği, %9,09'unun halk sağlığı hemşireliği ve %54,55'inin hemşirelik anabilim dalı alanında yapıldığı saptanmıştır. Türkiye'de reiki uygulamasının etkinliğinin değerlendirildiği yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının, ulusal ve uluslararası literatürdeki diğer çalışmalar ile paralellik gösterdiği, çoğu semptomun yönetiminde de invaziv olmayan etkili bir girişim olduğu sonucuna varılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, Reiki, Tezler

Analysis of Postgraduate Nursing Theses Related to Reiki Practice in Türkiye

Abstract: This research was carried out to examine the postgraduate nursing theses about reiki practice in Türkiye. The study, which is a systematic review type, was scanned using the National Thesis Center Database of the Council of Higher Education. The search was carried out between July 2022 and August 2022 using the keyword "reiki", and all thesis studies that met the inclusion criteria were included in the research, regardless of the year interval. 13 postgraduate theses about Reiki application were reached. Among the theses examined, it was determined that 2 theses were outside the field of nursing and 11 theses were included in the study. Theses included in the research were examined in order of publication year, and SPSS 25.0 package program was used for data analysis. It is seen that the first thesis on the application of reiki in the field of nursing was made in 2012 and it is a doctoral thesis. It has been determined that the theses were made in the last ten years and the majority of them were randomized controlled experimental studies. 18.19% of theses are master's and 81.81% are doctoral theses. When the distribution of theses included in the research according to nursing departments/programs is examined; 9.09% of them were in nursing principles, 18.18% in internal medicine nursing, 9.09% in surgical diseases nursing, 9.09% in public health nursing and 54.55% in nursing department. It is concluded that master's and doctoral thesis studies evaluating the effectiveness of reiki practice in Türkiye show parallelism with other studies in the national and international literature, and that it is an effective non-invasive intervention in the management of most symptoms.

Keywords: Nursing, Reiki, Theses

*Sorumlu yazar (Corresponding author): Istanbul Yeditepe University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, 34755, Istanbul, Türkiye

E mail: emir.avsar@hotmail.com (E. AVŞAR)

Emir AVŞAR <https://orcid.org/0000-0003-0796-6409>

Selda ÇELİK <https://orcid.org/0000-0003-4328-3189>

Gönderi: 29 Ekim 2022

Kabul: 27 Ocak 2023

Yayınlanma: 01 Nisan 2023

Received: October 29, 2022

Accepted: January 27, 2023

Published: April 01, 2023

Cite as: Avşar E, Çelik S. 2023. Analysis of postgraduate nursing theses related to reiki practice in Türkiye. BSJ Health Sci, 6(2): 240-245.

1. Giriş

Reiki, 19. yüzyılın sonlarında Dr. Usui tarafından keşfedilmiş ve sonrasında Hawayo Takata tarafından uygulamaya konmuş, tıbbi tedaviye ek olarak kullanılan tamamlayıcı terapilerin alt gruplarından olan bir enerji yaklaşımıdır (Doğan, 2018). İnsan vücudu, tıpkı evrendeki her şey gibi enerjiden oluşur ve bu enerji alanındaki dengesizlikler hastalıkların oluşmasına neden olabilir (Pocotte ve Salvador, 2008). Modern hemşireliğin

kurucusu olan Florence Nightingale de ruh ile bedeni birbirinden ayrılmaz olarak görmüştür ve bedende herhangi bir nedenden dolayı aksaklık geliştiği takdirde, bedeni çevreleyen enerji alanında da dengesizlikler oluştuğunu ortaya atmıştır (Toms, 2011). Reiki terapisinde, uygulayıcı kişi evrenden aldığı enerjiyi uygulama yaptığı kişiye göndererek enerji akışını dengelemeye çalışır (Birocco ve ark., 2012).

Reiki uygulaması; birinci, ikinci ve ustalık seviyesi olmak

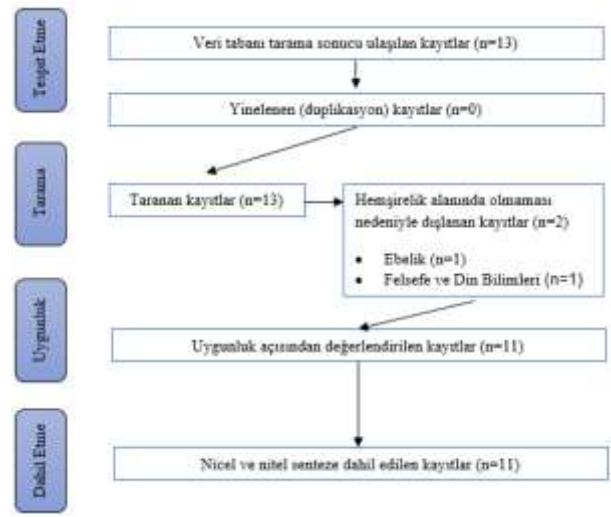
üzere üç aşamadan oluşmaktadır. Reiki uygulayıcıları birinci seviyede yalnızca kendi enerjilerini dengeleyebilirken, ikinci seviyede olanlar diğer bireylere de enerji akışı sağlayabilirler. Ustalık aşaması olarak adlandırılan üçüncü seviyede ise, kişi yeni uygulayıcılar yetiştirebilir (Toms, 2011).

Reiki uygulamasında terapi yaklaşık 30-90 dakika sürmektedir. Uygulama sırasında kişi yatar pozisyonda olmalıdır ve kıyafetlerini çıkarmalarına gerek yoktur (Toms, 2011; Brathovde, 2006). Etki mekanizmasını açıklayan net bir teori olmasa da kuantum fiziğinin gelecekte bu mekanizmanın aydınlatılmasında büyük rol alacağı düşünülmektedir (Thrane ve Cohen, 2014). Reiki uygulaması güvenlidir ve ciddi bir yan etki bildirilmemiştir (Richeson, Spross, Lutz ve Peng, 2010). İnvaziv girişim olmaması nedeniyle enerji yaklaşımlarına ilgi giderek artmakta birlikte, özellikle hemşireler ve diğer sağlık profesyonelleri tarafından son on yılda yaygın olarak uygulanmaya başlanmıştır (Vitale, 2007). Ancak buna istinaden Türkiye’de reiki, hemşireler tarafından sıklıkla uygulanmamaktadır. Reikin kliniklerde yaygın olarak uygulanabilir hale gelebilmesi için, bu alandaki akademik çalışmaların artırılması ve hizmet içi eğitim programları ile hemşirelere tanıtılmasının yanı sıra, üniversitelerde ilgili bölümlerin ders müfredatlarına tamamlayıcı terapiler adı altında reikiye daha ayrıntılı yer verilmesi gerekmektedir.

Hemşireler öncelikle beden bakımına odaklanmış olsa da, tamamlayıcı terapilerin kullanımı yoluyla ruhsal ihtiyaçları karşılamada da önemli bir konumda yer almaktadır. Reiki, hemşirelik bilimi ve hemşirelik sanatını birleştiren, bakıma kolaylıkla entegre edilebilen, hem beden hem de ruhun ihtiyaçlarına hitap eden tamamlayıcı bir terapidir (Toms, 2011). Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de reiki uygulaması ile ilgili yapılan lisansüstü hemşirelik tezlerinin sonuçlarını analiz ederek hemşirelik uygulamalarına rehber olmaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Bu araştırma sistematik derleme tipinde bir çalışmadır. Hemşirelik alanında reiki uygulamasının yapıldığı lisansüstü tezler, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı kullanılarak taranmıştır. Tarama “reiki” anahtar kelimesi kullanılarak Temmuz 2022 – Ağustos 2022 tarihleri arasında yapılmış olup, yıl aralığı gözetenmeden dahil edilme kriterlerine uyan tüm tez çalışmaları araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma, metodolojik olarak Sistematik Derleme ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Öğeleri (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses=PRISMA) kontrol listesine göre düzenlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. PRISMA akış şeması

Yapılan literatür taraması sonucunda 2007-2022 yılları arasında reiki uygulaması ile ilgili yapılmış 13 lisansüstü teze ulaşılmıştır. İncelenen tezler arasında 2 tezin hemşirelik alanı dışında olduğu tespit edilmiştir ve çalışmaya 11 tez dahil edilmiştir. Bu tezlerden 2’sinin yüksek lisans, 9’unun doktora tezi olduğu saptanmıştır. Araştırmaya dahil edilen tezler yayınlanma yılı sırasına göre incelenmiş olup, verilerin analizi için SPSS 25.0 paket programı kullanılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda tezlerin türü, amacı, örneklem grubu, araştırma tipi, örneklem sayısı ve sonuçları özetlenmiştir. Çalışmada literatür taraması sonucunda erişime açık olan lisansüstü tezlerin örnekleme dahil edilmesi nedeniyle etik kurul izni gerektirmemiştir.

Çalışmaya dahil edilme kriterleri aşağıda sunulmuştur;

- Tezin erişime açık olması,
- Hemşirelik alanında yapılmış olması,
- Yöntem olarak reikin kullanılması.

Çalışmanın dışlanma kriterleri aşağıda sunulmuştur;

- Yazar tarafından erişimi kısıtlanan tezler,
- Hemşirelik alanı dışında yapılmış tezler.

3. Bulgular

Bu sistematik derleme çalışmasında, Ulusal Tez Merkezine kayıtlı hemşirelik alanında reiki uygulaması kullanılarak yapılmış lisansüstü tezler incelendiğinde, araştırma kriterlerine uyan 11 tez dahil edilmiştir. Bu tezlerden %18,19’u yüksek lisans, %81,81’i doktora tezidir (Tablo 1).

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımları (n=11)

Tez Türü	n	%
Yüksek Lisans	2	18.19
Doktora	9	81.81
Toplam	11	100.00

Tezler yıllara göre incelendiğinde; %9.09'unun 2012 yılında, %9.09'unun 2014 yılında, %27.27'sinin 2018 yılında, %27.27'sinin 2019 yılında, %18.19'unun 2021 yılında ve %9.09'unun 2022 yılında yapıldığı görülmektedir (Tablo 2).

Araştırma kapsamına dahil edilen tezlerin hemşirelik anabilim dallarına/programlarına göre dağılımları incelendiğinde; %9.09'unun hemşirelik esasları, %18.18'inin iç hastalıkları hemşireliği, %9.09'unun cerrahi hastalıkları hemşireliği, %9.09'unun halk sağlığı hemşireliği ve %54.55'inin hemşirelik anabilim dalı alanında yapıldığı saptanmıştır (Tablo 3).

Hemşirelik alanında reiki uygulaması ile ilgili yapılan ilk tezin 2012 yılında yapıldığı ve doktora tezi olduğu görülmektedir. Tezlerin son on yıl içinde yapıldığı ve

büyük çoğunluğunun randomize kontrollü deneysel çalışma olduğu belirlenmiştir. Yüksek lisans tezlerinde gruptaki örneklem sayısının minimum 24, doktora tezlerinde ise minimum 25 olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamına dahil edilen yüksek lisans tez çalışmalarının sonuçları incelendiğinde; reiki uygulamasının psikosomatik ve ürogenital şikayetleri azalttığı, ameliyat öncesinde kaygı düzeyini azalttığı görülmüştür. Doktora tez çalışmalarının sonuçları incelendiğinde ise; reiki uygulamasının yorgunluğu, solunum sayısını, nabızı, sistolik ve diastoloik kan basıncını, ağrıyı, anksiyeteyi ve ihtiyaç duyulan analjezik sayısını azalttığı saptanırken, yaşam kalitesini, konforu ve oksijen saturasyonunu arttırdığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Yayınlanma Yılına Göre Dağılımları (n=11)

Yayınlanma Yılı	2012	2014	2018	2019	2021	2022	Toplam
Tez Sayısı	1	1	3	3	2	1	11
%	9.09	9.09	27.27	27.27	18.19	9.09	100.00

Tablo 3. Lisansüstü tezlerin hemşirelik anabilim dalı/programına göre dağılımları (n=11)

Hemşirelik Anabilim Dalı/Programı	n	%
Hemşirelik Esasları Programı	1	9.09
İç Hastalıkları Hemşireliği Programı	2	18.18
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Programı	1	9.09
Halk Sağlığı Hemşireliği Programı	1	9.09
Hemşirelik Anabilim Dalı	6	54.55
Toplam	11	100.00

4. Tartışma

Hemşireler, klinik çalışma ortamlarında birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Hemşire sayısındaki yetersizlik, hemşirelik kaynaklarının sınırlarını zorlayarak daha fazla mesai yapılmasına ve daha yüksek personel-hasta oranlarıyla çalışmasına neden olmaktadır. Stres ve tükenmişliğin de artması ile birlikte ekip arkadaşları arasında iş birliği azalmakta, yoğun ve güvencesiz bir ortam oluşmaktadır. Dolayısıyla reiki tedavisi alıcıya fayda sağlamakla birlikte, uygulanması sırasında uygulayıcıya da fayda sağlaması nedeniyle hemşirelerin bu problemlerini çözümleme de yararlıdır (Brathovde, 2006).

Bu çalışmada, Türkiye'de hemşirelik alanındaki lisansüstü tezlerde yapılan reiki uygulamasının etkileri incelenmiştir. Araştırmaya dahil edilen tez çalışmalarının tümünde reiki uygulamasının yapıldığı gruplarda, uygulama yapılmayan gruplara kıyasla olumlu sonuçlar elde edildiği saptanmıştır (Tablo 4). Bu çalışmalardan biri olan Yeşil Bayülgen'in (2022) tez çalışmasında hemodiyaliz hastalarına uzaktan reiki uygulamasının yorgunluğu azalttığı ve konforu arttırdığı tespit edilmiştir. Zins ve arkadaşlarının (2019) 15 diyaliz hastası ile yaptığı çalışma sonucunda, hastalara 4 hafta boyunca 20 dakikalık uygulanan reikinin ağrı, yorgunluk ve depresyonu azalttığı saptanmıştır (Zins, Hooke ve

Gross, 2019).

Yeşil'in tez çalışmasında menoz dönemindeki kadınlara uzaktan reiki uygulamasının psikosomatik ve ürogenital şikayetleri azalttığı saptanmıştır (Yeşil F.H., 2021). Literatür taraması yapıldığında reikin menoz semptomları üzerine etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak Lunny ve Fraser'in (2010) menoz dönemindeki kadınların menoz semptomlarını azaltmak için kullandıkları tamamlayıcı tıp tekniklerini araştırdığı çalışmada, kadınların %91'inin semptomları hafifletmek için çeşitli tamamlayıcı tıp tekniklerini kullandığı ve bu tekniklerden en etkili olduğu bildirilenler arasında reikin yer aldığı belirtilmektedir. Keşer'in (2021) tez çalışmasında endoskopi öncesi uygulanan reiki ve aromaterapinin solunum sayısını, nabızı, diastolik kan basıncını ve kaygıyı azalttığı, oksijen saturasyonunu ise arttırdığı saptanmıştır. Bourque ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada reikin kolonoskopi esnasındaki ağrı üzerine etkisi incelenmiştir. Bu çalışmada reiki uygulanan grubun %16'sının opioid analjezik olan meperidini daha az aldığı saptanmıştır (Bourque, Sullivan ve Winter 2012). Anuş Topdemir'in (2019) tez çalışmasında, laparoskopik kolesistektomi sonrası uygulanan reikin ağrıyı azalttığı, konforu arttırdığı saptanmıştır. Literatür taraması yapıldığında reikin laparoskopik kolesistektomi

ameliyatı geçiren hastalar üzerine etkisini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır; ancak farklı türdeki ameliyatlar sonrasındaki etkilerini belirlemeye yönelik çalışmalar mevcuttur. Notte ve arkadaşlarının (2016) total diz artroplastisi operasyonu geçiren hastalar

üzerine yaptığı araştırmada; 5 seans reiki uygulanması sonucunda ameliyat sonrası ağrıyı azalttığı ve hasta memnuniyetini arttırdığı saptanmıştır (Notte, Fazzini ve Mooney, 2016).

Tablo 4. Hemşirelik alanında yapılmış reiki ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi

Yazar/Yıl	Tez	Amaç	Örneklem Grubu	Araştırma Tipi	Örneklem Sayısı	Sonuç
Yeşil Bayülgen, 2022	D	Uzaktan reiki uygulamasının yorgunluk ve konfor düzeyine etkisi	Hemodiyaliz hastaları	Tek kör, randomize kontrollü deneysel çalışma	Deney Grubu:31 Kontrol Grubu:31	Hemodiyaliz hastalarına uzaktan reiki uygulamasının yorgunluğu azalttığı ve konforu arttırdığı saptanmıştır.
Yeşil, 2021	YL	Uzaktan reiki uygulamasının menopoz semptomları üzerine etkisi	Menopoz dönemindeki kadınlar	Randomize kontrollü yarı deneysel çalışma	Deney Grubu:24 Kontrol Grubu:24	Menopoz dönemindeki kadınlara uzaktan reiki uygulamasının psikosomatik ve ürogenital şikayetleri azalttığı saptanmıştır.
Keşer, 2021	D	Reiki ve aromaterapinin yaşamsal bulgular, oksijen saturasyonu ve kaygı düzeyine etkisi	Üst gastrointestinal endoskopi işlemi yapılan hastalar	Ön test-son test deseninde randomize kontrollü çalışma	Reiki Grubu:34 Aromaterapi Grubu:33 Kontrol Grubu:33	Endoskopi öncesi uygulanan reiki ve aromaterapinin solunum sayısını, nabzı, diastolik kan basıncını ve kaygıyı azalttığı, oksijen saturasyonunu ise arttırdığı saptanmıştır.
Anuş Topdemir, 2019	D	Reiki ve akupresürün ağrı ve konfor üzerine etkisi	Laparoskopik kolesistektomi işlemi yapılan hastalar	Prospektif tek kör randomize kontrollü çalışma	Reiki Grubu:44 Akupresür Grubu:44 Kontrol Grubu:44	Laparoskopik kolesistektomi sonrası uygulanan reiki ve akupresürün ağrıyı azalttığı, konforu arttırdığı saptanmıştır.
Karaman, 2019	D	Reikinin yaşam kalitesi ve yorgunluk üzerine etkisi	Kemoterapi alan meme kanserli hastalar	Ön test-son test, kontrol gruplu ve yarı deneysel çalışma	Deney Grubu:35 Kontrol Grubu:35	Kemoterapi alan meme kanseri tanılı hastalara uygulanan reikinin yaşam kalitesini arttırdığı ve yorgunluğu azalttığı saptanmıştır.
Taş, 2019	D	Reikinin ağrı, yorgunluk ve yaşam kalitesine etkisi	Dismenoreli adölesanlar	Tek kör, randomize kontrollü deneysel çalışma	Deney Grubu:38 Kontrol Grubu:37	Dismenoreli adölesanlarda reikinin ağrı ve yorgunluğu azaltmada etkili olduğu, yaşam kalitesi üzerine etkisinin olmadığı saptanmıştır.
Gökdere Çınar, 2018	D	Reikinin ağrı, yaşam kalitesi, kaygı ve vital bulgulara etkisi	Fibromiyalji tanılı hastalar	Çift kör deneysel çalışma	Deney Grubu:25 Kontrol Grubu:25	Fibromiyalji tanılı hastalara uygulanan reikinin ağrı ve kaygıyı azalttığı, yaşam kalitesini arttırdığı ve vital bulgularını düzenlemeye olumlu etkilerinin olduğu saptanmıştır.
Büyükbayram, 2018	D	Reiki ve yönlendirilmiş imgelem uygulamasının ağrı ve yorgunluk düzeyine etkisi	Onkoloji hastaları	Ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel çalışma	Reiki Grubu:60 Yönlendirilmiş imgelem Grubu:60 Kontrol Grubu:60	Onkoloji hastalarına yapılan reiki ve yönlendirilmiş imgelem uygulamasının ağrı ve yorgunluğu azalttığı saptanmıştır.
Utli, 2018	D	Reiki ve sırt masajının ağrı, vital bulgular ve analjezik kullanımı üzerine etkisi	Abdominal histerektomi ameliyatı geçiren kadınlar	Ön test-son test kontrol gruplu çalışma	Reiki Grubu:34 Sırt Masajı Grubu:34 Kontrol Grubu:34	İşlem öncesi ve sonrasında reiki uygulamasının ağrı, nabız, solunum hızı, sistolik ve diastolik kan basıncı ve analjezik kullanımında azalmaya neden olduğu saptanmıştır.
Anuş, 2014	YL	Reikinin kaygı düzeyi üzerine etkisi	Ameliyat öncesi dönemde olan yetişkin hastalar	Ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel çalışma	Deney Grubu:105 Kontrol Grubu:105	Reikinin ameliyat öncesi kaygı düzeyi kontrolünde ve artışını önlemede etkili olduğu saptanmıştır.
Sağkal, 2012	D	Reikinin ağrı ve anksiyete üzerine etkisi	Sezaryen ameliyatı geçiren kadınlar	Ön test-son test randomize kontrollü deneysel çalışma	Deney Grubu:45 Kontrol Grubu:45	Sezaryen ameliyatı geçirmiş kadınlara uygulanan reikinin ağrı, anksiyete, solunum hızı değerleri ve ihtiyaç duyulan analjezik sayısını azalttığı saptanmıştır.

D= doktora, YL= yüksek lisans

Karaman'ın (2019) tez çalışmasında, kemoterapi alan meme kanseri tanılı hastalara uygulanan reikinın yaşam kalitesini arttırdığı ve yorgunluğu azalttığı saptanmıştır. Chirico ve arkadaşlarının (2017) meme kanseri tanısı almış 110 hasta ile yaptığı çalışmada da, reiki uygulamasının anksiyete ve genel ruh hâli üzerine olumlu anlamda güçlü etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Taş'ın (2019) tez çalışmasında, dismenoreli adölesanlarda reikinın ağrı ve yorgunluğu azaltmada etkili olduğu, yaşam kalitesi üzerine ise etkisinin olmadığı saptanmıştır. Das ve Prabhu'nun (2017) adölesanlarda reiki terapisinin dismenore üzerindeki etkinliğini araştırdığı çalışmada; adölesanlarda dismenorenin yaygın olduğunu ve çoğunluğunun hafif-orta düzeyde dismenoreye sahip olduğunu, 3 haftalık reiki terapisinin de dismenoreyi azaltmada etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Gökdere Çınar'ın (2018) tez çalışmasında, fibromiyalji tanılı hastalara uygulanan reikinın ağrı ve kaygıyı azalttığı, yaşam kalitesini arttırdığı ve vital bulguları düzenlemeye olumlu etkilerinin olduğu saptanmıştır. Assefi ve arkadaşlarının 2010 yılında yaptığı araştırmada, fibromiyalji hastalara uygulanan reiki sonucunda, ağrı ve diğer semptomlar üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını ortaya koyarken (Assefi, Bogart, Goldberg ve Buchwald, 2010), Demirbağ ve Erci'nin (2012) fibromiyalji tanılı hastalar ile yaptığı çalışmada ise, terapötik dokunmanın müzikterapi ve aromaterapi ile kombine bir şekilde uygulandığı grupta semptom yönetiminin daha iyi olduğu saptanmıştır.

Büyükbayram'ın (2018) tez çalışmasında, onkoloji hastalarına yapılan reiki ve yönlendirilmiş imgelem uygulamasının ağrı ve yorgunluğu azalttığı saptanmıştır. Demir ve arkadaşlarının (2015) onkoloji hastalarına uygulanan uzaktan reikinın ağrı, stres ve yorgunluk üzerine etkisini inceledikleri pilot çalışmada; hastalara her biri 30 dakika olan 5 seanslık reiki uygulaması yapılan grupta bu semptomların anlamlı derecede daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır (Demir, Can, Kelay ve Aydiner, 2015).

Utlı'nın (2018) tez çalışmasında, abdominal histerektomi işlemi öncesi ve sonrasında reiki uygulamasının ağrı, nabız, solunum hızı, sistolik ve diastolik kan basıncı ve analjezik kullanımında azalmaya neden olduğu saptanmıştır. Vitale ve O'Connor'un (2006) yapmış olduğu çalışmada; histerektomili hastalara her biri 30 dakika olan 3 seanslık reiki uygulaması sonunda bireylerin ağrılarının hafiflediği, daha az analjezik istedikleri ve ameliyattan 72 saat sonra taburcu olurken daha az kaygılarının olduğu sonucuna varılmıştır.

Anuş'un (2014) tez çalışmasında, reikinın ameliyat öncesi kaygı düzeyi kontrolünde ve artışı önlemede etkili olduğu saptanmıştır. Santos ve arkadaşlarının (2020) yaptığı çalışmada; kalp ameliyatı geçirecek hastalara pre-operatif dönemde uygulanan reiki terapisinin kaygı ve depresyonu azalttığı tespit edilmiştir (Santos, Gomes, Bezerra ve Püschel, 2020).

Sağkal'ın (2012) tez çalışmasında, sezaryen ameliyatı

geçirmiş kadınlara uygulanan reikinın ağrı, anksiyete, solunum hızı değerleri ve ihtiyaç duyulan analjezik sayısını azalttığı saptanmıştır. Sağkal Midilli ve Çıray Gündüzoğlu'nun (2016) çalışmasında ise; sezaryen ameliyatı sonrası uygulanan reiki sonrasında analjezik kullanımında ve analjezik kullanımına ihtiyaç duymada azalma olduğu, vital bulgulara ise etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

5.Sonuç

Günümüzde hastalar farmakolojik tedavilerin yanı sıra, ek olarak birçok geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarından yararlanmaktadır (Doğan, 2018). Yapılan araştırmalar incelendiğinde bu uygulamalardan biri olan reikinın çoğunlukla hemşireler tarafından yapıldığı görülmektedir. Çalışma sonucunda; Türkiye'de reiki uygulamasının etkinliğinin değerlendirildiği yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının, ulusal ve uluslararası literatürdeki diğer çalışmalar ile paralellik gösterdiği, çoğu semptomun yönetiminde de invaziv olmayan etkili bir girişim olduğu sonucuna varılmaktadır. Hemşirelerin reiki ile ilgili mevcut bilgilerinin güncellenmesi/geliştirilmesi, tamamlayıcı tıba yönelik seçmeli hemşirelik derslerinde reikiye ayrıntılı yer verilmesi ve bilimsel çalışmalara teşvik edilmesi önerilmektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Yazar(lar)ın katkı yüzdeleri aşağıda verilmiştir. Tüm yazarlar makalenin son halini incelemiş ve onaylamıştır.

	E.A.	S.Ç.
K	50	50
T	50	50
Y	50	50
KT	50	50
YZ	50	50
KI	50	50
GR	50	50

K= kavram, T= tasarım, Y= yönetim, KT= literatür tarama, YZ= Yazım, KI= kritik inceleme, GR= gönderim ve revizyon

Çatışma Beyanı

Yazarlar bu çalışmada hiçbir çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmektedirler.

Etik Onay/Hasta Onamı

Araştırma, sistematik derleme niteliğine uygun olarak yürütülmesi nedeni ile etik kurul izni alınmamıştır.

Kaynaklar

- Anuş E. 2014. Ameliyat öncesi reiki uygulamasının hastaların kaygı düzeyine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Malatya, Türkiye, ss: 59.
- Anuş Topdemir E. 2019. Laparoskopik kolesistektomi sonrası akupresür ve reiki uygulamasının hastaların ağrı ve konfor düzeyine etkisi. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Malatya,

- Türkiye, ss: 76.
- Assefi N, Bogart A, Goldberg J, Buchwald D. 2008. Reiki for the treatment of fibromyalgia: a randomized controlled trial. *J Alter Complement Med*, 14(9): 1115-1122. doi: 10.1089/acm.2008.0068.
- Birocco N, Guillame C, Storto S, Ritorito G, Catino C, Gir N, ... Ciuffreda L. 2012. The effects of Reiki therapy on pain and anxiety in patients attending a day oncology and infusion services unit. *Am J Hosp Palliat Care*, 29(4): 290-294. doi: 10.1177/1049909111420859.
- Bourque AL, Sullivan ME, Winter MR. 2012. Reiki as a pain management adjunct in screening colonoscopy. *Gastroenterol Nurs*, 35(5): 308-312. doi: 10.1097/SGA.0b013e3182603436.
- Brathovde A. 2006. A pilot study: Reiki for self-care of nurses and healthcare providers. *Holist Nurs Pract*, 20(2): 95-101.
- Büyükbayram Z. 2018. Onkoloji hastalarında reiki ve yönlendirilmiş imgelem uygulamasının ağrı ve yorgunluk üzerine etkisi. *Doktora Tezi İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Malatya, Türkiye*, ss: 71.
- Chirico A, D'aiuto G, Penon A, Mallia L, De Laurentiis M, Lucidi F, ... Giordano A. 2017. Self-efficacy for coping with cancer enhances the effect of Reiki treatments during the pre-surgery phase of breast cancer patients. *Anticancer Res*, 37(7): 3657-3665. doi:10.21873/anticancer.11736.
- Das A, Prabhu AV. 2017. Effectiveness of reiki therapy on dysmenorrhoea among adolescent girls. *Indian J Pub Health Res Develop*, 8(4): 155-160. doi: 10.5958/0976-5506.2017.00332.1.
- Demir M, Can G, Kelam A, Aydinler A. 2015. Effects of distant Reiki on pain, anxiety and fatigue in oncology patients in Turkey: a pilot study. *Asian Pacific J Cancer Prevent*, 16(12): 4859-4862. doi: 10.7314/APJCP.2015.16.12.4859.
- Demirbağ BC, Erci B. 2012. The effects of sleep and touch therapy on symptoms of fibromyalgia and depression. *Iranian J Pub Health*, 41(11): 44.
- Doğan MD. 2018. The effect of reiki on pain: a meta-analysis. *Complement Ther Clin Pract*, 31, 384-387. doi: 10.1016/j.ctcp.2018.02.020.
- Gökdere Çınar H. 2018. Fibromiyalji tanısı ile ağrı polikliniğinde takip edilen hastalarda reiki dokunma terapisinin etkilerinin değerlendirilmesi. *Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye*, ss: 140.
- Karaman S. 2019. Reiki uygulamasının kemoterapi alan meme kanserli hastalarda yaşam kalitesi ve yorgunluk düzeyine etkisi. *Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Erzurum, Türkiye*, ss: 99.
- Keşer E. 2021. Üst gastrointestinal endoskopi işlemi yapılan hastalara uygulanan reiki ve aromaterapinin vital bulgular, oksijen saturasyonu ve kaygı düzeyine etkisi. *Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Gaziantep, Türkiye*, ss: 99.
- Lunny CA, Fraser SN. 2010. The use of complementary and alternative medicines among a sample of Canadian menopausal-aged women. *J Midwifery Womens Health*, 55(4): 335-343. doi: 10.1016/j.jmwh.2009.10.015.
- Notte BB, Fazzini C, Mooney RA. 2016. Reiki's effect on patients with total knee arthroplasty: a pilot study. *Nursing* 2022, 46(2): 17-23. doi: 10.1097/01.NURSE.0000476246.16717.65.
- Pocotte SL, Salvador D. 2008. Reiki as a rehabilitative nursing intervention for pain management: a case study. *Rehabil Nurs*, 33(6): 231-232. doi: 10.1002/j.2048-7940.2008.tb00233.x.
- Richeson NE, Spross JA, Lutz K, Peng C. 2010. Effects of Reiki on anxiety, depression, pain, and physiological factors in community-dwelling older adults. *Res Gerontol Nurs*, 3(3): 187-199. doi: 10.3928/19404921-20100601-01.
- Sagkal Midilli T, Ciray Gunduzoglu N. 2016. Effects of reiki on pain and vital signs when applied to the incision area of the body after cesarean section surgery. *Holist Nurs Pract*, 30(6): 368-378.
- Sağkal T. 2012. Sezaryen ameliyatı sonrası uygulanan reiki dokunma terapisinin ağrı ve anksiyete üzerine etkisi. *Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı, İzmir, Türkiye*, ss: 189.
- Santos CBRD, Gomes E., Bezerra SMMDS, Püschel VADA. 2020. Reiki protocol for preoperative anxiety, depression, and well-being: a non-randomized controlled trial. *Rev Esc Enferm USP*, 54: e03630. doi: 10.1590/S1980-220X2019012403630.
- Taş F. 2019. Dismenoreli adolesanlarda reiki uygulamasının ağrı, yorgunluk ve yaşam kalitesine etkisi. *Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Kayseri, Türkiye*, ss: 110.
- Thrane S, Cohen SM. 2014. Effect of Reiki therapy on pain and anxiety in adults: an in-depth literature review of randomized trials with effect size calculations. *Pain Manag Nurs*, 15(4): 897-908. doi: 10.1016/j.pmn.2013.07.008.
- Toms R. 2011. Reiki therapy: a nursing intervention for critical care. *Crit Care Nurs Q*, 34(3): 213-217. doi: 10.1097/CNQ.0b013e31821c684d.
- Utli H. 2018. Abdominal histerektomi ameliyatı geçiren kadınlarda reiki ve sırt masajının ağrı üzerine etkisi. *Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Malatya, Türkiye*, ss: 76.
- Vitale A. 2007. An integrative review of Reiki touch therapy research. *Holist Nurs Pract*, 21(4): 167-179. doi: 10.1097/01.HNP.0000280927.83506.f6.
- Vitale AT, O'Connor PC. 2006. The effect of Reiki on pain and anxiety in women with abdominal hysterectomies: a quasi-experimental pilot study. *Holist Nurs Pract*, 20(6): 263-272.
- Yeşil Bayülgen M. 2022. Hemodiyaliz hastalarında reiki'nin yorgunluk ve konfor düzeyine etkisi. *Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Mersin, Türkiye*, ss: 159.
- Yeşil FM. 2021. Reiki uygulamasının menopoz semptomlarına etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Mersin, Türkiye*, ss: 57.
- Zins S, Hooke MC, Gross CR. 2019. Reiki for pain during hemodialysis: A feasibility and instrument evaluation study. *J Holist Nurs*, 37(2): 148-162. doi: 10.1177/089801011879719.